

vr 23 september 2022
20.00 Concertzaal

VOX LUMINIS

Schütz. Psalmen Davids

— CONCERT —
— GEBOUW —
— BRUGGE —

Biografieën

Vox Luminis (BE) onder leiding van Lionel Meunier is gespecialiseerd in het Engelse, Italiaanse en Duitse repertoire uit de 17e en vroege 18e eeuw en wordt internationaal geprezen om haar unieke sound. Een kern van vocale solisten wordt, naargelang het repertoire, aangevuld met een uitgebreid continuo, solo-instrumenten of een volledig orkest. Vox Luminis is huisartiest van Concertgebouw Brugge en startte in 2021 een structurele samenwerking met het Freiburger Barockorchester, die in april 2023 in Brugge gevierd zal worden met twee uitvoeringen van Bachs *Mattheuspassie*. Vox Luminis neemt op voor Ricercar en Alpha Classics, waar recent onder meer het *Requiem* van Biber en een cd gewijd aan Andreas Hammerschmidt verschenen. Het ensemble zet daarnaast, ook in samenwerking met het Concertgebouw, in op research; de komende jaren wordt de voor Bachs wereld belangrijke bundel *Florilegium Portense* verder ontsloten.

Lionel Meunier (FR) wordt omwille van zijn gedetailleerde en krachtige interpretaties beschouwd als een van de meest dynamische artistiek leiders op het vlak van de historische uitvoeringspraktijk en vocale ensemblemuziek. Naast zijn leidende

rol bij Vox Luminis is hij een veelgevraagd gastdirigent en artistiek directeur bij diverse koren, ensembles en orkesten wereldwijd.

Neske Beks (BE) is een interdisciplinair kunstenaar die hoofdzakelijk actief is als schrijver, filmregisseur en healer. Als auteur verkent ze vele terreinen; van toneelteksten en scenario's voor fictiefilms en documentaires tot literatuur in vele genres. In *ECHO*, een bundel essays over Black Womanhood, stelt Beks de dominante witte eurocentrische blik in onze samenleving aan de kaak. Het presenteren van andere perspectieven en narratieven loopt als een rode draad doorheen haar geëngageerde werk. In dit seizoen vertelt Neske Beks verhalen over vrouwelijke boegbeelden uit de literatuur en muziek, maar zet ze ook schrijvend in op verbinding en zelfzorg in een wereld waarin stress steeds meer schade aanricht. Een van haar belangrijkste doelen dit seizoen is om samen dieper in te gaan op de helende kracht van kunst. Ontdek meer over onze seizoensdenker en het programma met haar op concertgebouw.be/seizoensdenker

HUISARTIEST

'Samen met het Concertgebouw-team over artistieke dromen praten.'

Lees alles over ons huisensemble Vox Luminis en onze andere huisartiesten op concertgebouw.be/huisartiesten.

Uitvoerders en programma

19.15 inleiding door Ignace Bossuyt

Vox Luminis: ensemble
Lionel Meunier: artistieke leiding
Neske Beks: keynote

Keynote door **Neske Beks**

Giovanni Gabrieli (ca.1554/7-1612)
Symphoniae Sacrae liber secundus (1615)

- Jubilate Deo
- In ecclesiis
- Benedictus es, Dominus
- Confitebor Tibi Domine
- Magnificat
- Dulcis Jesu patris imago

- pauze -

Heinrich Schütz (1585-1672)
Psalmen Davids (1619)

- Alleluja! Lobet den Herrn in seinen Heiligtum, SWV38
- Ist nicht Ephraim, SWV40
- Zion spricht: Der Herr hat mich verlassen, SWV46
- Nicht uns Herr, sondern deinem Namen, SWV43
- Wohl dem, der den Herren fürchtet, SWV44
- Danket dem Herren, denn er ist freundlich, SWV45
- Die mit Tränen säen, SWV42

Met Nederlandse boventiteling

Jouw applaus krijgt kleur dankzij de bloemen van Bloemblad.

Dit concert wordt opgenomen en uitgezonden op 5 november 2022 om 20 uur tijdens 'Klara Live'. Bedankt voor het vermijden van storende geluiden.

Deze voorstelling kadert in het Knooppuntenfestival, een stadsfestival rond zorg, verlies en verbinding.

brugge.be/knooppuntenfestival

MUZIEK MONUMENTAAL

Contrasten tussen Venetië en Dresden

Augustus 1612. In Venetië overlijdt Giovanni Gabrieli, organist, componist en internationaal vermaard muziekpedagoog. Aan zijn sterfbed staat een leerling die drie jaar bij hem in de leer was geweest: de Duitser Heinrich Schütz, 27 jaar oud. Gabrieli hield er twee fundamentele pedagogische principes op na. Eén: een grondige scholing in het contrapunt, de 'geleerde stijl' in de traditie van de polyfonie uit de Nederlanden, waarbij elke partij als zelfstandige partner deelneemt aan het muzikale verhaal. Twee: het belang van de tekst. Van de componist wordt verwacht dat hij de tekst in muziek 'vertaalt' door de betekenis ervan te verduidelijken. Wat Schütz verder bij Gabrieli opstak was de beheersing van de techniek van de concorderende stijl. De faam van de Venetiaan berustte vooral op die componeerwijze waarbij diverse types van klankproductie met elkaar tot een sluitend geheel worden samengebracht: in meerkorige Latijnse motetten combineerde hij vocale en instrumentale partijen. Meerdere koren van stemmen en instrumenten concorderen onderling: nu eens wisselen ze met elkaar af, dan weer sluiten zij zich aaneen tot één grote groep. Naast grootse klankeffecten laat Gabrieli ook geregeld solisten aan bod komen, met als resultaat een bijzonder gevarieerd klankbeeld. In 1615 verscheen postuum een uitgebreide verzameling Latijnse motetten, *Symphoniae sacrae* ('Geestelijke composities'), één- en meerkorige werken voor zeven tot negentien partijen, bestemd als ceremoniële muziek tijdens de liturgische diensten op grote kerkelijke feesten in San Marco. De lofpsalm *Jubilate Deo omnis terra* zet onmiddellijk de toon: tien zangers en negen instrumentalisten (cornetten, trombones, fagot en orgel) brengen, in afwisselende groeperingen, lof aan de Schepper. De eerste

- **Heinrich Schütz was drie jaar lang in de leer bij componist Giovanni Gabrieli in Venetië.**
- **Gabrieli verwierf vooral faam door de manier waarop hij verschillende klankpartijen weet samen te brengen.**
- **Schütz introduceerde Gabrieli's meerkorige, concorderende stijl in de Duitse geestelijke muziek.**

zin fungeert als een dansant refrein. Een van Gabrieli's onbetwiste meesterwerken is *In ecclesiis*, voor vier vocale solisten, vierstemmig koor en zeven instrumenten, een briljant 'concerto', met een *Halleluja*-refrein dat aan het slot in volle glorie losbarst. In de psalm *Benedictus es, Dominus* plaatst Gabrieli enkele treffende tekstexpressieve accenten: een solostem op het woord *solus*, een dansant ritmisch motief op *iucunditatis* ('lieflijkheid') en een passage voor vier lage stemmen op *humilitatis* ('deemoed'). Puur vocaal is de driekorige psalm *Confitebor Tibi Domine*, waarbij de koren elkaar constant afwisselen, zoals ook in het 14-stemmig *Magnificat*, Maria's lofzang. In het indrukwekkende gebed tot Christus *Dulcis Jesu, patris imago*, een in handschrift bewaard unicum, drijft Gabrieli de bezetting op tot twintig stemmen, met een substantiële instrumentale deelname. Het werk is dan ook niet toevallig betiteld als 'sonata con voce'. Heinrich Schütz zette Gabrieli's meerkorige, concorderende stijl om in zijn *Psalmen Davids* uit 1619. Intussen was hij in dienst getreden van Johann Georg, de keurvorst van Dresden, die hem in 1617 had aangesteld als kapelmeester. Schütz zou er blijven tot in 1672, toen hij overleed op de leeftijd van 87 jaar.

'Schütz slaagt er op meesterlijke wijze in om de techniek van de meerkorigheid over te planten op de Duitse taal.'

Schütz' eerste bijdrage tot de Duitse geestelijke muziek was een voltreffer. Op meesterlijke wijze slaagde hij erin de techniek van de meerkorigheid, gekoppeld aan een sterke expressiviteit, over te planten op de Duitse taal. De psalmteksten lenen zich hiertoe uitstekend: de taal is beeldrijk en sterk emotioneel geladen, de vaak uitgebreide teksten zijn bijzonder geschikt voor een declamatorische schrijfwijze, in functie van de tekstverstaanbaarheid, zodat de religieuze boodschap optimaal overkomt. De manier waarop Schütz erin slaagt de tekst in 'beeldende' muziek te vertalen, is ongeëvenaard. In *Die mit Tränen säen* inspireren enkele verzen van een smeekpsalm Schütz tot een meesterlijke verklanking van het contrast tussen vreugde en verdriet: 'die met tranen zaaien, zullen in vreugde oogsten'. *Ist nicht Ephraim*, een werk op een fragment uit de profeet Jeremias, is een indringende smeekbede om Gods barmhartigheid. Een tweede werk op een andere oudtestamentische tekst is *Zion spricht*, een monumentaal werk voor twintig stemmen op enkele verzen uit de profeet Isaias, waarin Schütz twee ideeën prachtig tegenover elkaar uitwerkt: verlatenheid en geborgenheid. In de psalm *Wohl dem, der den Herren fürchtet* bezingt Schütz in een groots, plechtig klankbeeld het huiselijk geluk van de vrome en bij uitbreiding van het ganse godsvolk. Eindeloze vreugde overheerst in de psalm

Danket dem Herren, denn er ist freundlich, een triomfantelijke lofzang op de schepping, met het aanstekelijke refrein denn seine Güte währet ewiglich. De psalm Nicht uns Herr plaatst het spottend uitbeelden van de heidenen tegenover de zegeningen van het godsvolk. De kers op de taart is de uitgebreide bekende lofpsalm 150: Alleluja! Lobet den Herren, met voorgeschreven solopartijen voor de instrumenten die in de tekst genoemd worden. Elk werk is een absolute parel. Logische opbouw, klankschoonheid en expressieve rijkdom gaan er hand in hand, telkens in functie van de tekst.

— Ignace Bossuyt

Luistertip

Al in de eerste maten van een werk slaagt Schütz erin de luisteraar te boeien. Zijn techniek is even eenvoudig als effectief: herhaling van korte fragmenten en contrast. Twee voorbeelden. De eerste frase van *Wohl dem, der den Herren fürchtet* splitst hij in twee fragmentjes: *Wohl dem* klinkt plechtig en creëert spanning naar het vervolg, op *dem der Herren fürchtet* volgt een versnelling, de emotie loopt op en tussen de twee lettergrepen van *fürchtet* staat een pauze, een 'schrikmoment', uiting van 'de vreze Gods'. Idem op *Zion spricht: der Herr hat mich verlassen*. *Zion spricht*: grootse tutti-voordracht, wat er volgt kan alleen belangrijk zijn. *Der Herr hat mich verlassen*: de verlatenheid blijkt duidelijk uit de dalende melodische lijn.

EEN GELUKKIG TOEVAL

Heinrich Schütz of Henricus Sagittarius zoals hij in sommige 19e-eeuwse encyclopedieën wordt genoemd (onder meer in Meyers *Konversations-Lexicon* uit 1897) was pas dertien jaar toen hij als zanger aangenomen werd in de kapel van landgraaf Moritz von Hessen-Kassel. In 1607, op twintigjarige leeftijd, ging hij rechtswetenschappen studeren in Marburg. Dit was niet naar de zin van de landgraaf die vond dat hij talentvol genoeg was om van muziek zijn beroep te maken. Na menige discussie kon hij Schütz van zijn standpunt overtuigen door te beloven hem te laten studeren – nu het nog kon – bij de beroemde Giovanni Gabrieli in Venetië. In 1609 vertrok Schütz dan naar Venetië waar hij drie jaar bij Gabrieli studeerde, uiteraard op kosten van de landgraaf.

Op 12 augustus 1612 overleed Gabrieli en keerde Schütz naar Duitsland terug. In 1613 werd hij aangesteld als tweede hoforganist in Kassel. Echter niet voor lang want keurvorst Johann Georg I, die zich Schütz herinnerde als de componist van een prachtig meerkorig motet (*Veni sancte spiritus*, SWV475) geschreven ter gelegenheid van de Naumburger koningsdagen, wou hem aanstellen als kapelmeester in Dresden. Zeer tegen de zin van landgraaf Moritz die tenslotte zijn studies had bekostigd. Schütz werd zagezegd voorlopig aangesteld in Dresden en pas nadat de landgraaf in een brief aan de keurvorst officieel had afgezien van Schütz' diensten, werd hij er in 1617 definitief aangesteld als hofkapelmeester. Landgraaf Moritz had niet alleen Schütz studies bekostigd, maar had ook zijn muzikale begaafdheid ontdekt. Terecht

kan men zich de vraag stellen hoe dit gebeurde. Het blijft giswerk maar het verhaal dat de ronde doet lijkt plausibel. Heinrich (Henricus) Schütz, gedoopt op 9 oktober 1585, was de eerste zoon uit het derde huwelijk van Christoph Schütz en Euphrosina Bieger. Christoph runde in Köstritz de herberg Zum goldenen Kranich. Na de dood van zijn vader Albrecht in 1590 nam Christoph diens gasthof Zum goldenen Ring in Weissenfels over. Dat de landgraaf Moritz von Hessen, op doorreis naar Dresden, af en toe verbleef in het gasthuis van vader Schütz lijkt zeer aannemelijk. Ook dat hij daar de jonge Heinrich hoorde zingen en onder de indruk kwam van diens muzikaal talent. Vermoedelijk studeerde die toen muziek bij Heinrich Colander, een met zijn vader bevriende organist, en ook bij Georg Weber, kantor in Weissenfels. De landgraaf stelde de ouders voor hun zoon te laten studeren aan het pas opgerichte Collegium Mauritanum in Kassel. Pas wanneer hij, ruim een jaar later, dit aanbod schriftelijk bevestigde, gaven de ouders hun akkoord en reisden vader en zoon naar Kassel alwaar Heinrich op 20 augustus 1599 werd aangenomen. Vanaf dan begon, door een gelukkig toeval, zijn carrière die pas in 1672 op 87-jarige leeftijd zal eindigen na 57 jaar dienst als hofkapelmeester van de keurvorst van Saksen.

— Johan Huys

Vox Luminis

sopraan

Zsuzsi Tóth
Stefanie True
Victoria Cassano
Sophia Faltas

alto

Jan Kullmann
Vojtech Semerad
Tim Braithwaite

tenor

Jacob Lawrence
Philippe Froeliger
Olivier Berten
Raphael Höhn

bas

Lionel Meunier
Sebastian Myrus
Sönke Tams Freier

viool

Tuomo Suni
Julia Krikkay

violone

Isaline Leloup

altviool

Wendy Ruymen

cornetto

Martin Bolterauer
Marleen Leicher

trombone

Laura Agut
Joren Elsen
Raphaël Robyns
Martyn Sanderson

bastrombone

Wim Becu

fagot

José Gomes

orgel

Anthony Romaniuk

teorbe

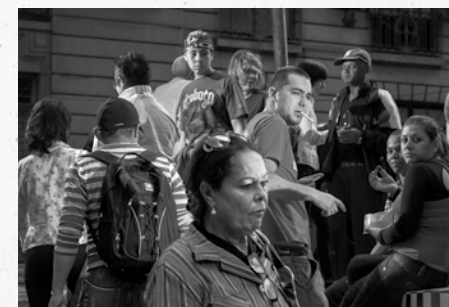
Justin Glaie

za 03 sep 2022 – zo 06 nov 2022

Bas Losekoot Foto-expo *Out of Place*

Hellend vlak & Foyer balkon 2

Voor de Nederlandse fotograaf Bas Losekoot (1979) vormt de straat het theater waarop hij graag zijn lens richt. Hij combineert documentaire fotografie met cinematografische belichting en capteert zo de stedelijke atmosfeer van de drukste plekken ter wereld. De afgelopen tien jaar legde hij voor zijn project *Out of Place* de toenemende urbanisatie en bevolkingsdichtheid en de gevolgen ervan vast in steden als New York, São Paulo, Seoul, Mumbai, Hong Kong, Londen, Lagos,

Istanbul en Mexico City. Met dit project laat hij zien hoe mensen zich tot de stad, tot elkaar, maar vooral tot zichzelf verhouden. Speciaal voor ons nieuwe seizoen 22-23 waagde hij zich vanuit die optiek ook aan een fotoreeks van Brugge. Enkele van die Brugse beelden zijn te bewonderen tijdens de foto-expo in het Concertgebouw.

In de kijker

DONDERDAG

29 SEP 2022

20.00 Kamermuziekzaal

Woman.Life.Song Neske Beks over vrouwelijke rolmodellen

Onze seizoensdenker vertrekt van het werk van rolmodellen als Toni Morrison en Maya Angelou voor haar alternatieve encscenering van deze liedcyclus geschreven voor de iconische 'Dido'-vertolker Jessye Norman.

VRIJDAG

30 SEP 2022

20.00 Kamermuziekzaal

© Raphaëlle Photography

Hathor Consort Benjamin. Upon Silence

Upon Silence betekende voor George Benjamin het einde van een writers' block, en werd direct geïnspireerd door Purcells *Fantasias*. Het Hathor Consort onder leiding van Romina Lischka presenteert Purcells tijdloze origineel naast nieuwe muziek voor gambaconsort, samen met twee fabuleuze vocalisten.

Laat weten wat je van de voorstelling vond met #concertgebouwbrugge

 @ConcertgebouwBrugge
 @concertgebouwbr
 @concertgebouwbrugge

info & tickets +32 (0)78 15 20 20 — In&Uit: 't Zand 34, Brugge

concertgebouw.be